

PIME ÖÖKULL

BIBLIOTHECA ASIATICA

SARJA KOLLEGIUM

Alari Allik (Tallinna Ülikool)

Amar Annus (Tartu Ülikool)

Margus Ott (Xiameni Ülikool)

Rein Raud (Tallinna Ülikool)

Üllar Peterson (Tallinna Ülikool)

Tallinna Ülikool

Sadeq Hedayat

PIME ÖÖKULL

Pärsia keelest tõlkinud
Üllar Peterson

TLÜ Kirjastus
Tallinn 2018

Bibliotheca ASIATICA

Bibliotheca Asiatica

Sadeq Hedayat

Pime öökull

Tõlgitud väljaandest:

صادق هدایت. بوف کور. تهران : امیر کبیر ۱۹۷۳

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital

Keeleliselt toimetanud Triin Ploom-Niitra

Kujundanud ja küljendanud Sirje Ratso

Sarja makett: Rakett

Autoriõigus (tõlge, järelsõna): Üllar Peterson, 2018

Autoriõigus: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2018

ISSN 1736-9118

ISBN 978-9985-58-850-5

TLÜ Kirjastus

Narva mnt 25

10120 Tallinn

www.tlupress.com

Trükk: Pakett

Elus on piinu, mis nagu leepra hinge üksinduses aeglaselt seestpoolt närides hävitavad. Neid üleelamisi ei saa mitte kellelegi avalikuks teha, sest on ju üldiselt omaks võetud selliseid uskumatuid kannatusi pidada juhuslikeks, harvaesinevateks ja kummalisteks ning kui keegi nendest räägibki või kirjutab, siis inimesed, vastavalt oma käibivatele veendumustele ja uskumustele, püüavad öeldus kahelda skeptilise naeratuse või pilkega. Seda põhjusel, et ei ole inimkond siiani leidnud väljapääsu ega avitust taolise valu vastu ning ainsaks toimetulemise vahendiks on unustamine tänu veinile või oopiumile ja teistest meelemärkidest saadav kunstlik uni – kuid kahjuks on nende ainete mõju vaid ajutine ning pärast mõningast kergendust järgneb veelgi suurem valutunne.

Kas üldse kunagi keegi leiab seletuse sellistele üleloomulikele juhtumistele, nendele hingevarju virvendustele, mis ulma ja ärkveloleku vahel videviku tagant esile kerkivad?

Ei soovi ma miskiit muud kui vaid vesta ühte lugu, millest juhtumisi osa sain ja mis mind niivõrd on raputanud, et ma seda tänaseni unustada ei suuda ning selle pahaloomuline arm on mu olemise niivõrd vastikult mürgiseks teinud mu elupäevade lõpuni taolisel viisil, et inimsugu, nii kaua kui see eksisteerib, seda mõista ei suuda. Kirjutasin

„mürgiseks“, kuid tahtsin öelda, et seda kaed ma endal kannan ja jään igavesti kandma.

Ma püüan pingutada ning kirja panna kõike, mis mul toimunust meelde on jäänud, samuti kõigest sellega seonduvast. – Kas selleks, et ehk läheks mul nii korda juhtunust aru saada? Ei! Ma tahan üksnes veenduda, et aset leidnut ise uskuda võiksin, sest pole mu jaoks vähimatki tähtsust, kas teised mind usuvad või mitte. Pelgan vaid, et homme lahkun siit ilmast, ilma et enesest aru oleksin saanud. Nimelt olen kogetu kaudu järeltulele jõudnud, et minu ja teiste vahel valitseb ilmatu kuristik, olen aru saanud, et võimalikult palju tuleb vaikida ja oma mõtteid enesele hoida ning kui ma ka praegu olen otsustanud kirjutada, siis teen seda vaid selleks, et end tutvustada varjule – sellele seinal küürutavale viirastusele, kes aina kasvava ahnusega on valmis alla kugistama kõike seda, mida ma ka kirja ei paneks. Just tema ongi põhjus, miks selliseid katseid läbi viin; üritan teada saada, kas võiksime üksteisest rohkem teada: ning tahan ka ennast paremini tunda sellest ajast saati, mil ma igasuguse läbikäimise teistega olen katkestanud.

Või et need on tobetühjad mõtted?! Las nad olla. Igasugusest tõelisusest palju enam valmistavad nad mulle piina: kas tõesti kõik need minuga sarnanevad inimesed – kellel on väliselt minuga samad soovid ja vajadused – ei eksisteeri vaid minu ninapidi vedamiseks? Kas pole nad siis kõigest üks varjude kimp, mille ainsaks eesmärgiks on irvitamine minu üle ja mu eksitamine? Kas siis pole kõik see, mida mina tunnen, näen ja mille üle sellega vastakuti seistes pead

murran, kõigest ettekujutuse vili, mis niivõrd tõelisusest lahkneb??

Ma kirjutan üksnes iseenda varjule, mis lambi vastas seinaga peal on koha sisse võtnud: pean end temale tutvustama.

Mulle tundus, et esimest korda elus, selles alandusi ja õnnetusi täis vaenulikus maailmas paistis minu peale päike. Kuid oh häda, see polnud päikesevalgus, vaid kiirelt mööduv valgusviip, üks langev sabatäht, mis naise – või taevaingli – kujul end mulle ilmutas. Kuid selles hetkelises, vaid sekund kestnud valgussähvatuses nägin ära kogu oma elu viletsuse, mõistsin selle ülevust ja kibedust, ning sedamaid kadus sähvatuses sündinud valgussabin süngesse pimedusekeerisesse ega ilmunud enam – nii oli see juba kord ette määratud. Ei, ma ei suutnud seda mööduvat valgusevälgatust kinni hoida!

Kolm kuud – ei, kaks kuud ning neli päeva* – oli möödunud sellest ajast, kui kaotasin igasuguse jälje temast, kuid mälestus nendest salapärastest silmadest – sellest surmasädelevast pilgust – on igaveseks minu ellu jäänud. Ja kuidas üldse saaksin unustada teda, kes on nii lahutamatu minu olemasoluga seotud?

Ei, ma ei too tema nime mitte kunagi kuuldavale, sest pole sellel viirastuslikul, nõtkel ja ulmalaadsel kehal – koos nende kahe justkui imestusest pärani ja heledalt põleva silmaga, mille tõttu minu elu vaikselt ja valulikult sulas ning

---

* Teoses pidevalt korduv ajajuhik, mille tähendus selgusetuks jääb.

kuhtus – mitte vähimatki pidet selle vastiku ja metsiku ilmaga siin. Ei, ma ei pea tema nime mitte millegi maisega määrima.

Pärast tema lahkumist eraldusin inimolendite hulgast, läksin eemale neist õnnis-rumalatest, unustuse saavutamiseks avitust leides veinijoomisest ja oopiumist. Sellest ajast alates on mu elu kulgenud – ja kulgeb nüüdki – mu toa nelja seina vahel. Kogu mu tegelik olemasolu ongi möödunud vaid nende nelja seina vahel.

Veetsin oma päevi piltide joonistamisega pinalikaantele, kogu minu aeg oli pühendatud sellisele pintseldamisele ning veini ja oopiumi tarbimisele: ma olin teinud naeruväärsest tegevusest nagu pinalikatetele maalimine enesele ameti, et varjuda ettekujutuste maailma – lihtsalt selleks, et aega surnuks lüüa.

Õnneliku juhuse tõttu asub minu maja linnast väljas vaiksuses ja rahulikus kohas, eemal elutegevuse lärmist ja inimolemise mürglist. See paik on täielikus eraldatuses, ümbritsetuna varemeist. Linn saab alguse teispoole kraavi upakile vajunud savionnidest. Ma ei tea, mis hullumeelne või väärastunud maitsega isik ennemuistsel ajal need ehitised rajas! Kui silmad sulen, siis kangastuvad mul vaimupildis mitte üksi nende hoonete auklikud seinad, vaid ka oma õlgu tunnen nende raskust kandmas – sellised ju peavadki olema majad, mille kujutisi vaid iidsetel pinalikaantel leida võib.

Tuleb kõik kirja panna, veendumaks, et miskit mulle endale selgusetuks ei jääks! Pean asjad klaariks saama minust seinale langenud varjuga. Tõepoolest, enne seda oli

mul kõigest üks meelelahutus, vaid üks asi tegi rõõmu: veet-
sin aega toa nelja seina vahel naeruväärseima tegevusega –
pinalikaantele maalimisega. Kuid pärast nende kahe silma
nägemist – nähes Teda – on minu jaoks kadunud muret-
semiste või askeldamiste vähimigi mõte, mõistuspärasus ja
väärtus.

Kummaline ning uskumatu näib, et ma isegi ei tea,
miks kõigi minu piltide teemaks on algusest peale olnud
üks ja seesama süžee! Joonistan alati kedagi küpressipuu
all kükakil istuvat India joogi sarnast ning ‘*abbā*’* enda alla
mässinud ja pea salli sisse mähkinud küürakat vanameest,
kes vasaku käe nimetissõrme millegi üle imestamise mär-
giks oma huultega on ristanud, tema vastas seismas pikas
mustas ülerüüs ning lootoslille õit ulatavat tütarlast, kes on
kummargil vanamehe poole, sest neid kahte eraldab teine-
teisest oja. Olin ma sellist olustikupilti kunagi varem näi-
nud või kehtas mind taolisel moel tagant mõni unenägu?
Mul pole aimu – tean vaid, et mida iganes ma nõuks ei võt-
nuks maalida, kujutasin ikka ja alati sellist stseeni. Minu
käsi joonistas ilma käsuta niisugust süžeed. Veelgi kumma-
lisem oli asjaolu, et ma sellistele piltidele ostjaid leidsin ning
neid pinalikatteid lausa Indiasse müügiks läkitasin oma isa-
poolse onu kaudu, kes mulle sealt nende eest raha saatis.

Taoline süžee oli mulle üheaegselt nii kauge kui ka lähe-
dane. Mul pole enam hästi meeles, vahel aga meenub see
mulle nagu ilmsi, kuid samas palju hiljem juhtununa ning
sel otsekui ei ole millegi muuga seost: ma ju ütlesin ennist,

---

* ‘*abbā*’ – villasest riidest varrukateta meeste üleriie.

et pean oma mälestused kirja panema ja selle tõttu olen nüüd loobunud pinalikaantele maalimisest.

Kaks kuud enne seda – ei, möödunud oli kaks kuud ja neli päeva – oli *nowrūz*'i* kolmeteistkümnes päev. Kogu rahvas oli linnast välja hoovanud, mina aga sulgesin akna segamatult maalimisele pühendumiseks. Päikeseloojangu ajaks olin sellest tegevusest täielikult haaratud. Korraga paiskus üks valla ning mu onu astus sisse: see tähendab, ta ise ütles end minu onu olevat. Mina polnud teda varem kunagi näinud, ta oli juba noorena kaugetele maadele ära läinud, väidetavasti oli ta laevakapten. Nii ma siis arvasingi, et ehk on tal minuga mõni äriasi ajada, sest nagu olin kuulnud, tegeles ta kõigele muule lisaks ka kauplemisega.

Igatahes osutus minu onu küürakaks vanameheks, kelle pähe oli kokku keeratud India *šalma***^{*}, õlgu kattis kohati puruks kärisenud kollane *abbā*, tema nägu ja pea olid salli sisse mässitud, lahti olevast särgikaelusest paistis karvane rind. Läbi salli tungivaid hõredaid habemekarvu võis lausa ühekaupa kokku lugeda. Tal olid põletikupaistetusest punased silmalaud ning huulel jänesemokk. Ta oli kuidagi kaudselt, veidralt ja naljakalt minu moodi – justnagu mina ise kõverpeegliis. Olin alati ka oma isa endale umbes nõnda ette kujutanud. Sisenedes läks ta sedamaid seina äärde ja istus sinna kükakile maha. Mõtlesin, et peaksin talle midagi võõruspalaks pakkuma. Panin tule põlema, läksin

---

* *nowrūz* – Iraani päikesekalendri järgi Pärsia uus aasta 21. märtsil, mis märgib ka kevade algust.

** Sallilaadne rõivas.

toa kõrval asuvasse hämarasse sahvrisse ning tuhlasin läbi kõik selle nurgad lootuses, et ehk talle midagi hamba alla leian, kuigi ise teades, et mul majas mitte midagi ei leidu, sest polnud mul jäänud endalegi ei oopiumit ega veini. Äkitselt, justkui ilmutuse ajal, pöördus minu pilk ülal asuvale riiulile, kus märkasin ühte igivana, pärandusena saadud anumakest – räägitakse, et sinna sisse villiti vein minu sündimise auks. Ma polnud varem kunagi selle vaasilaadse pudeli vastu huvi tundnud, mul oli täiesti meelest läinud, et midagi niisugust minu majapidamises võiks leiduda. Ulatamaks käega riiulini, asetasin sealsamas oleva neljajalgse tabureti endale jalge alla. Kuid just siis, mil hakkasin seda pudelikest võtma, langes mu pilk läbi riiuli taga asuva väikese õhuaknakese välja: nägin kohe minu toakese vastas asuval tühermaal küpressipuu all istuvat küürakat vanameest, kelle ees noor naine – ei, pigem taevane ingel – kummardudes paremas käes hoitavat tumesinist lootoslille õit ulatas, samal ajal kui vanamees oma vasema käe nimetis-sõrme küünt hammastega näkitses.

Tüdruk seisis otse minu vastas. Tundus, et ta ei pööra mitte vähimatki tähelepanu enda ümber olevale. Ta vaatas ainiti enda ette, kuid ilma midagi nägemata, tema huultele oli justkui kuivanud juhuslik ja tahtmatu naeratus – nagu oleks ta mõttese vajunud kellegi eemaloleva üle. Nähes neid õudseid ja nõiduslikke silmi – mis inimese peale nagu mõru etteheitelga vaatasid, mis olid millestki häiritud ja millegi üle imestunud, ühteaegu ähvardavad, kuid samas otsekui mingit lubadust andvad – näis minu elukiir langevat

sinna tähendust täis sädelevasse hingedeeglisse, selle sügavusega segunedes ja seal kuhtudes. See lummav pilk tõmbas endasse kogu minu olemuse viisil, nagu ebatäiuslik inimolend seda endale ette ei suuda kujutada. Need üleloomuliku hullumeelse helgiga joovastuse tunnet tekitavad idamaised mandlisilmad, mis korraga nii hirmutasid kui ka ligi tõmbasid, oleksid justkui näinud midagi sedavõrd jahmatavat ja üleloomulikku, mida mitte keegi teine vaadata poleks suutnud. Tüdrukul olid eenduvad põsesarnad, kõrge laup, peened omavahel ühendatud kulmukaared, täidlane poolavali huultega suu – nagu äsja pikast kirglikust suudlusest eemaldunud, kuid mitte veel isu täis saanud huuled; mustad sagrais juuksed langesid ebakorrapäraselt ta kuuvalguskahvatule näole, üks salk kattis oimusagarat. Tema kehaliikmete haprus ning liigutuste sujuv ebamaisus andsid tunnistust ükskõiksusest ja eraldatusest kõige ümbritseva suhtes ning vaid hindu templi tantsijanna suutnuks võtta taolisi harmoonilisi poose.

Tüdruku mõtlik kurb-rõõmus olek andis tunnistust sellest, et ta polnud teips mitte tavalise inimolendi sarnane. Tema ilu oli ebamaine. Ta mõjus mulle oopiumiuimas nähtud viirastusena ... Tekitas minus mandragora*-juurest saadud armuiha sarnast tunnet. Tüdruku keha, õlad, käed, rinnad ja rindmik, tuharad ning jalad moodustasid ülalt alla sire-sihvaka proportsiooni, mis justkui paarilise

---

* Tekstis مهر گیاه – alraun, Vahemere maadel kasvav taim (*Mandragora officinarum*) maavitsaliste sugukonnast, mõnda liiki alrauni juur sisaldab narkootilise toimega mürgiseid alkaloidide.

embusest end lahti oli rebinud: see oli nagu isastaime kallistusest lahutatud emamandragora. Seljas oli tal kehavormidele liibuv must plisseerõivas.

Sel hetkel, mil ma teda vaatasin, püüdis tüdruk – kuid ei suutnud – hüpata üle teda vanamehest eraldava oja. Mispeale vanamees naerma puhkes. See oli kuiv ja keha läbistav ning ihukarvu püsti ajav naer: kare-kähisev sarkastiline lagin, mis tuli esile, ilma et vanamehe ilme seejuures oleks muutunud. See oli tühjusest vastu kajav naerukaja.

Hirmununa, veinipudel käes, hüppasin toolilt maha, mind haaras arusaamatu värin, isemoodi vappumine täisõudu ja meeleülendust, nagu oleksin üles ärganud meeldivast, kuid samas hirmsast unenäost. Asetasin pudeli maha ning haarasin kätega peast. Kui palju möödus minuteid või tunde – ma ei tea seda. Meelemõistusele tulles võtsin maast veinipudeli ning tuppa sisenedes nägin, et mu onu oli lahkunud: lahtine ukseava haigutas kui surnu pärani suu, kõrvus kajas mul ikka vanamehe kähe naer.

Väljas läks pimedaks, lamp suitses, kuid kogetud joovastav ja samas hirmuäratav tunne hoidis mind ikka veel enda valduses. Minu elu muutus sellest hetkest alates. Piisas vaid ühest silmapilgust, et see taevalik ingel, see eeterlik tüdruk mind mõjutanuks moel, nagu sellest inimsugu pole võimeline aru saada.

Sel hetkel ma polnud mina ise. Ma oleksin justkui varem teadnud selle naise nime. Säde tema silmades, kehast hoovav hõllandus, hõng ja liigutused – kõik need tundusid mulle tuttavad. Nagu oleks minu hing sealpoolsuse ulmalises

ilmas talle naabriks olnud ning meil kahel, olemuslikult samastuvatel hingedel nüüd selles elus siin teineteise ligi tulnuks viibida. Kuid mul polnud soovi teda puudutada, piisas teadmistest, et meie kehade väljasaadetavad valguskiired üheks sulanduvad. See oli esimesest silmapilgust osaks saav vapustav teadmine, et ma teda tunnen: kas pole siis alati nii, et kahe armunu vahel valitseb aimdus teineteise varasemast nägemisest ning omavahelisest sidemest?

Selles vastikus maailmas ihaldasin ma vaid kas tema või siis mitte kellegi armastust. Kas olnuks üldse võimalik, et keegi muu mulle taolist mõju avaldanuks? Kuid vanamehe niivõrd kurjakuulutav, kuiv ja vali naer rebis sideme me vahel puruks.

Mõtlesin sellele terve öö. Korduvalt tahtsin minna ning läbi seinavause välja vaadata, kuid pelgasin kuulda vanamehe naeru kaja. Uue päeva saabudes vaid sellest mõtlesingi. Kuidas ma üldse suutnukski loobuda talle veel ühe pilgu heitmisest! Lõpuks otsustasin järgmisel päeval – ise üle kogu keha värisedes ja vappudes – asetada veinipudeli tagasi oma kohale. Kuid tõmmates kõrvale sahvrit katva kardina, nägin enda ees vaid musta sünget seinu – samasugust pilkast pimedust, mis kogu minu elu enda sisse oli matnud, polnud märgata seal vähimatki aknakest ega avaust. Nelinurkne aken oli täielikult kaetud seinaga, sellega üheks saanud. Kui palju ma ka seinu ei uurinud neljajalgset järil seistes, palju ma ka rusikatega hullunult ei peksnud vastu laiutavat müüri ja siis kuulatanud, või selle ees lampi hoides ka ei uurinuks, mitte vähimatki märki avausest seinas

nähtavale ei ilmunud ning mitte mingit kasu polnud minu hoopidest selle paksu ja raske rinnatise pihta, mis jäi edasi ühetaoliselt tinajaks.

Saanuks ma kogu selle loo sinnapaika jätta? Kuid see polnud ju üldse minu otsustada! Kui palju ma ka tollest hetkest alates piinatava hingena pikisilmi ei oodanuks ega valvanuks ning taga otsinuks – sellest kõigest polnud mitte vähematki kasu. Ma uurisin läbi kogu maja ümbruse mitte ühe ega kahe päeva, vaid kahe kuu ja nelja päeva jooksul sarnaselt oma kuriteopaigas ringi luusivate veriste kurjategijatega, igal päikeseloojangul tiirlesin justkui peata kana maja ümber, nii et iga kivi ja ka killustikukübe oli mulle lõpuks tuttav. Kuid ma ei leidnud vähimatki jälge ei küpressipuust, ojust või seal olnud isikutest. Kui palju öid ma põlvitasin kuuvalguse paistel ning alandlikult palusin puid, kive ning ka kuud – mis ehk ülevalt meid oli näinud – ning kõiki teisi olendeid endale appi hüüdes neis otsingutes, kuid sellest hoolimata ei leidnud ma tüdrukust vähimatki märki. Lõpuks mõistsin kõigi selliste jõupingutuste mõttetust, sest võimalik, et tal teps mingit sidet ega miskit ühist polnud siinse maailmaga. Näiteks vesi, millega ta pesi oma patse, pidi olema pärit mingist väga erilisest ja teadmata allikast või võlukoopast. Tema riided polnud sugugi tavapärasest siidist või puuvillasest kangast ning ei kudu- nud neid valmis mitte tavalised maised inimkäed. Ta oli üks väga eripärane olend. Samuti mõistsin, et see lootosõis pol- nud üldsegi mitte maine lill. Olin veendunud, et kui maine vesi selle tüdruku palet puutuks, närbuks ta nägu sedamaid

või kui ta oma õrnade pikkade sõrmedega üksnes riivaks harilikku lilleõit, närtsiksid ta näpud nagu kuivavad puulehed. See kõik sai mulle selgeks!

See tüdruk – ei, pigem ingel! – oli mulle sõnulseletamatu imetluse ja hingestatuse, maheda tundmusteküllasuse ja imetluse allikaks. Ta tekitas minus pühaduse kummardamise tunde. Olin veendunud, et ühest süütust silmapilgust, ainsast harilikust inimsilmavaatest ta kuhtuks ning närbuks. Sellest ajast, mil ma ta kaotasin, hetkest, mil aknaavata raske ja röske tinaseina rümp minu ja tema vahele tõmmati, tundsin, et mu hing on tühiseks muutununa igavesti kaotsi läinud. Kui suurt ihalus- ja naudingutunnet ma ka ei saanud tema nägemisest, oli see kõik ühepoolne ning ilma tema vastuseta mulle – ei näinud ju tema mind! Kuid ma tundsin seesmist vajadust nende silmade järele ning mulle piisanuks vaid ühest tema pilgust arusaamisele jõudmiseks kõigis oma filosoofilistes probleemides ja taevalikes saladustes. Vaid üks tema pilk hajutanuks mu ees seisvate saladuste piirjooned.

Sellest ajast alates suurendasin oma veini- ja oopiumiannuseid. Kuid oh häda – selle asemel, et need lootusetuse arstirohud halvanuks mu mõttetegevust ja teinud mind tundetuks kõike unustama pannes, ilmus päev päevalt, tund tunnilt ja lausa iga minutiga kuvand temast, ta kuju ning nägu aina teravamalt minu ette. Ja kuidas üldse ma saanuksin unustada!? Ta seisis minu ees hoolimata sellest, kas mu silmad olid avatud või sulgesin need, viibisin unes või olin ärkvel. Läbi sahrvis asuva avause, mis sarnanes

pääseteega tähendust ja loogikat ümbritsevas pilkases ööpi-meduses, läbi selle nelinurkse väljapoole avaneva aknakese nägin teda pidevalt enda ees. Ma ei saanud asu – ja kuidas üldse võinuksin maha rahuneda? Mulle sai tavaks igal öhtul loojangu ajal ringi uidata. Ma ise ka ei tea, miks ma tahtsin – ja missuguse instinkti ajel ma seda püüdsin – leida üles see veeoja, see küpressipuu ja lootosetaim. Nagu oli mulle omaseks saanud oopiumisuitsetamine, nii muutus ka ringiuitamine minu lahutamatuks osaks, mingi nähtamatu jõud otsekui sundis selleks tagant. Kogu selle aja mõtlesin vaid temast, tollest esimesest silmapilgust, kui teda nägin. Tahtsin leida üles selle koha, kus olin teda näinud *farvardin*-kuu* kolmeteistkümnendal päeval. Kui ma selle vaid kätte saanuks ning istunuks tolle küpressipuu alla, siis kahtlemata siginenuks minu ellu rahunne.

Kuid oh häda, väljas polnud miskit muud peale prügi, kuumava liivapuru, hobuste küljekontide ning rämpsuhunnikute otsas ringi nuuskiva peni. Kas ma ikka tõesti olin teda kohanud? Mitte iialgi! Mu pilk oli teda vaid salamisi varga kombel kaenud sellest avausest – läbi minu sahvri-seina kurjakuulutava aknakese. Ma olin sarnases olukorras nagu see heitmekuhilal näljasena ringi tuhlav ja nuuskiv peni, kes pani sedamaid hirmunult plehku, kui prügikorviga tuld, kuid hiilis pärast tagasi, et jättehunnikult paremaid palasid välja otsida. See aknaava oli minu ees sulgunud ja tüdrukust oli minu jaoks saanud prügihunnikule heidetud värske lillekimp.

---

* Pärsia päikesekalendri esimene kuu: 21. märts – 20. aprill

Minnes viimasel ööl, nagu olin teinud kõigil eelnevatel, ringi luusima, valitses sombune ja röske ilm. Tihe udu oli kõik endasse mässinud. Keset sellist vihmamärga maailma, mis erksaid värve tuhmiks toonib ja esemete piirjooni hägustab, tundsin äkitselt omamoodi vabaduse-tunnet ja tüünust: vihm oleks minult justkui mustad mõt- ted maha pesnud. Sel ööl leidis aset midagi sellist, mida poleks pidanud juhtuma. Ekslesin tahtejõuetuna ringi. Kuid nende üksilduse tundide, nende minutite jooksul, mille täpset kulgu mul enam meeles pole, ilmus see õudset kahvatu, nagu läbi suitsu või pilve tagant kumav ilme palju selgemalt kui muidu nähtavale – tema liikumatu ja elutu, justkui pinalikaanele maalitud nägu manas end selgelt minu ette.

Nii palju kui meenutada suudan, oli koju tagasi pöördumise ajaks möödunud suurem osa ööst ning udu oli muu- tunud läbipaistmatuks tihkeks massiks, nii et ma ka oma jalge ette ei näinud, kuid mingi üleloomuliku aistingu ajal ja mind vallanud erilise tundlikkuse toel jõudsin siiski tagasi oma maja ette – ja panin tähele mustendavat inimkuju istu- mas majaesisel kivipingil.

Tõmmates tikust tuld, et leida üles lukuava, langes mu pilk tahtmatult selle mustja kogu poole: tundsin ära kaks mandlisilma, kaks päratumat silma kuhtunud kuuvalguse värvi näos, needsamad, mis inimesele otsekui häämas- tunult, samas kedagi ära tundmata otsa vaatasid. Kui ma ka varem teda näinud polnuks – ikkagi tundnuksin ta ära. Ei, see polnud meelete: must inimkogu oli Tema. Olin

nagu magav inimene, kes teab end und nägevat ja tahab üles ärgata, kuid ei suuda. Segaduses, nagu sõgedushoost vallatuna tardusin paigale. Suutsin end veidi koguda, kui tikk põles lõpuni ja kõrvetas mu sõrmi. Keerasin võtit luku-augus, uks läks lahti, astusin kõrvale. Tema, kes ta justkui juba teed teadis, tõsis kivipingilt, tuli ning läks läbi pimedade koridori ja avas minu toa ukse, sisenesis tema järel tuppa. Täiesti juhmistunud süütasin lambi ning nägin, et ta oli juba end minu voodile pikali visanud. Tema nägu oli varjus. Ma ei teadnud, kas ta mind näeb või mitte, või kas ta üldse oli võimeline mind kuulma!? Väliselt ei ilmutanud ta ei hirmutunnet ega soovi mulle vastu hakata. Ta oli siia tulnud justkui enda teadmata.

Kas oli ta meelemärkuseta, teelt eksinud? Ta oli enese tahtmata, nagu unes kõndides siia saabunud. Mitte ükski elusolend ei suudaks ette kujutada seda, mida mina tol hetkel läbi elasin: tundsin sõnuleletamatult magusat valutunnet. Ei, ma polnud eksinud: see naine, see tüdruk, ta oli tulnud minu tuppa sõna lausumata, mitte midagi tähele pannes. Ma olin varem endale alati ette kujutanud, et meie esmane kohtumine just sellisel moel peab toimuma. Kõik tundus mulle sügavasse unne vajunu lõputu ulmana, mille nägemiseks tuli langeda väga sügavale magamise painesse, millega kaasnev vaikus pidi tähendama igavikulisust, sest pole ju kohta sõnadele igavesti kestvas muutumatuses.

Ta oli minu jaoks ühtaegu nii naine kui ka kehastas midagi üleloomulikku. Tema nägu manas mulle kuskilt unustuse hõlmast esile inimilmeid, mida nähes hakkasin

üle keha värisema ja mu põlved läksid nõrgaks. Sel hetkel nägin kõiki oma elu piinavad läbielamisi nende hiiglaslike, ilmatu suurte, niiskete ja läikivate, pisaravette heidetud mustade teemantkivide moodi silmade taga. Tema pilgus, selles pilkasusest pakatavas hengepeeglis leidsin igavese, pimedaja läbitungimatu öö, mida ma olin otsinud, mille süsimustas nõiduslikus õuduses hõljusin. Miski nagu kis-kus minust välja väge, maapind vappus jalge all ja kui ma sel hetkel maha oleksin varisenud, valmistanuks see mulle vaid sõnulsetamatut mõnu.

Süda jättis lööke vahele, pidasin hinge kinni, kartes, et minu hingeõhu tõttu võinuks ta pilve või suitsuvinena nähtamatuks hajuda. Tema vaikimine kõlas üleloomuliku, justkui oleks meie vahele sepistatud kristallist sein. See hetk, see tund – või igavik – hakkas mind lammutama. Tema silmad läksid aeglaselt kinni, nagu oleksid nad midagi üleloomulikku näinud, midagi sellist, mida igaüks vaadata ei suuda; need meenutasid uppuja pilku, kes agoonias elu eest võideldes oli veepinnale rabelenud. Tema laud sulgu-sid. Värisestin palavikuliselt ja pühkisin varrukaga otsa-esiselt higi.

Naise ilme püsis ikka rahulik ja liikumatu, kuid ta nägu tundus nüüd olevat ära vaevatud ja kõhetuks muutunud. Lamades seal täies pikkuses välja sirutununa, näkitses ta oma vasaku käe nimetissõrme. Tema pale oli kuuvalge-kahvatu, keha kattis õhuke must liibuv riie, mis tõi esile kogu tema figuuri, tema jalgade, käsivarte ja rindade piir-jooned.